

UITBREIDING VAN NEDERLAND.

A. Hoeveel arbeidskrachten zijn er nodig voor 1.000.000 ha. landbouwgrond en hoeveel van dergelijke arbeidskrachten kan Nederland bezorgen?

De norm van 1 arbeidskracht op 6 ha. is in overeenstemming met de ervaring op de grotere akkerbouwbedrijven in ons land. Het getal van 160.000 is totaal benodigd is dus aanvaardbaar.

De heer Louwes heeft ook ongetwijfeld gelijk, dat dit getal niet op korten termijn kan worden verkregen, tenminste niet als de Nederlandse landbouw in het oude gebied onveranderd zal blijven voortbestaan. In dat geval is slechts aanbod van arbeidskrachten te verwachten van bevoencens, die geen bedrijf kunnen verwerven of een groter bedrijf zoeken dan zij nu hebben. En verder natuurlijk van landarbeiders. Voor den oorlog bestond onder de landarbeiders een werkloosheid, die slechts in de drukke seizoenen werd onderbroken. Werkverschaffing en werkverruiming werkten nagenoeg/onderbroken het gehele jaar door. De ^{Lon} toestand van het moment kan moeilijk tot maatstaf worden genomen. Bovendien is door het uitvallen of gebrekkig werken van mechanische hulpmiddelen en het toelen van veel hakvruchten de arbeidsbehoefte extra groot, anderszins valt er een gebrek aan arbeidslust te constateren.

Het is evenwel niet nodig, dat de Nederlandse Landbouw blijft zoals hij is. Integendeel het is zelfs zeer gewenscht, dat de Nederlandse landbouw ingrijpend wordt veranderd. Het komt ons nl. noodzakelijk voor, dat de agrarische productie in Nederland - of althans een groot deel er van - tegen belangrijk lagere kostprijzen plaats vindt dan nu het geval is. In de Nieuwe wereld, in Rusland - en ik krijg sterk den indruk dat ook in Engeland gedurende den oorlog veel is veranderd op dit gebied - is de productie in den landbouw efficiënter dan in ons land. Hoe kleiner de spanning tusschen de kostprijzen in buiten- en binnenland van eenzelfde product, des te beter.

De agrarische productie in ons land kan belangrijk goedkooper worden door:

- de bedrijven te vergroeten,
- herverkeveling,
- mechanisatie,
- slechte landbouwgrond bebouwen.

In ons land is nu ongeveer 1 arbeidskracht op 4 ha. beschikbaar. Dit kan door genoemde maatregelen waarschijnlijk worden teruggebracht van 1 op 6 ha. Daardoor komt 1/3 van de arbeidskrachten vrij. In 1930 waren er in Nederland 530.000 mannelijke arbeidskrachten en 110.000 vrouwelijke arbeidskrachten. Voor de tuinbouw gaan hier ongeveer 50.000 af. Rekensn wij de vrouwen voor de halve prestatie van den man, dan blijft er 535.000 over. In het andere gebied is 2.200.000 bouw- en grasland. Dus aan arbeidskrachten nodig $2.200.000 \div 6 = 365.000$. Dus nog beschikbaar voor gebiedsuitbreiding 170.000. Een getal, dat het benodigde aantal ruimschoots dekt. Het is vanzelfsprekend slechts een globale berekening.

Het spreekt vanzelf, dat een herindelung van den Nederlandse bodem, evenals trouwens van den bodem van het te veroveren gebied, geen eenvoudige zaak is.

1. Er is er veel cultuurtechnische arbeid aan verbonden.

Dit kost in de eerste plaats tijd en in de tweede plaats arbeid. De arbeid kan niet door ons land worden opgeleverd, daar wij reeds opgeschrikt zitten met herstelwerkzaamheden. De consequentie zal dan zijn, dat dit door Duitse arbeidskrachten moet geschieden. Dit kan ook een vorm van afbetaling der oorlogsschuld zijn.

2. De herverkeveling van een groot deel van den Nederlandse bodem (met inbegrip van samenvoeging van bedrijven) grijpt diep in de eigendomsverhoudingen. Waarschijnlijk zal men bij de uitvoering van een dergelijken maatregel komen tot de conclusie, dat de landnationalisatie haast onvermijdelijk is.

Om de behoefte aan arbeidskrachten in het nieuw te verwerven gebied voorloopig te beperken, verdient het overweging in geschikte akkerbouwgebieden (Oost-Friesland) zeer groote gemechaniseerde graanbedrijven te stichten van bijv. 200 à 500 ha.

B. De heer Louwes vraagt verder door het vergrootte aanbod van landbouwgrond een sterke daling van de pacht- en kooprijzen der landbouwgronden. Deze daling zou het hypotheekwezen ernstig kunnen ontwrichten.

Hierover valt op te merken:

1. De huidige pacht- en kooprijzen staan nominaal op het niveau van 1939, d.w.z. reëel op ongeveer op de helft, indien men in aanmerking neemt dat het prijzniveau van nu in vergelijking met 1939 bijkans is verdubbeld.

2. Daarentegen is de huidige rentabiliteit van den landbouw veel hooger dan in 1939. Dit zou bij vrije prijsvorming veel hogere pacht- en kostprijzen tengevolge hebben dan nu gelden.

De winstgevendheid is voor een groot deel afhankelijk van de gestelde prijzen der